

MONITORING ŠKŮDCŮ POLNÍ ZELENINY

37. TÝDEN (11.9.2023)

Kamil Holý

Výzkumný tým: Integrovaná ochrana zemědělských plodin proti škůdcům

Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.

Zprávy jsou zveřejňovány v Zelinářském zpravodaji, na Rostlinolékařském portálu a umístěny na webových stránkách VÚRV: www.vurv.cz - záložka Poradenství. Monitoring je podpořen z prostředků MZe - NAP (Národní akční plán k bezpečnému používání pesticidů).

Výskyt škůdců

Tento týden dominuje porostům molice, část dospělců začíná přeletovat na zimní hostitele a může napadnout zeleninu i ve značné vzdálenosti od původních porostů. Z napadených rostlin se budou líhnout dospělci i ve skladech. Dřepčků je méně, ale na některých lokalitách přetrvává škodlivý výskyt. Početnost zápředníčků a bělásků zůstává stejná, škodlivé výskyty housenek zatím nezjištěny. Začíná nálet mšice broskvoňové, která je významný přenašeč virů. Místy na okrajích škodí plzáci a vzrůstá aktivita drátovců.

Brukvovitá zelenina - tento týden na sledovaných plochách nad prahem škodlivosti pouze molice, ale v některých lokalitách může přetrvávat vysoký výskyt dřepčků, kteří migrují krajinou a hledají vhodné porosty. Početnost závisí na zdrojích v okolí a přítomnosti mladých řepky a hořčic. Vracejí se dospělci dřepčika olejkového, kteří se mohou prožrat i do velkých hlávek zelí. Místy je vyšší početnost zápředníčků, na podzim se snižuje intenzita ochrany proti dalším škůdcům, tak mohou housenky škodit i při nižším výskytu dospělců, stejně jako bělásci. Jednotlivě se vyskytují dospělci třásněnek, občas i vrtalek. Někde přežívají malé kolonie mšice zelné, ale ve většině porostů dospělci ani nymfy nejsou. Objevují se první dospělci mšice broskvoňové, ale na brukvovité zelenině, na rozdíl od řepky, zpravidla neškodí, přenos viróz je významný v jiných zeleninách.

Ostatní zelenina - třásněnky mohou škodit na starších porostech cibulovin, vzházející cibule s jedním tenkým listem pro ni není zatím atraktivní. Končí hlavní část náletu osenice polní, početnost je průměrná až podprůměrná, riziko škod je obecně nízké, ale s ohledem na rozvleklost náletu se může lokálně přemnožit. S koncem léta se začínají přesouvat k povrchu drátovci, kteří mohou poškodit brambory a další podzemní části rostlin. Vlhká půda vyhovuje pochmurnatce, monitorovat výskyt dospělců na žlutých lepových deskách. Na okrajích mohou škodit plzáci.

Riziková: molice, dřepčci, drátovci, zápředníček, housenky, třásněnky, mandelinky

Molice vlašovičnicková

- hezké počasí jí vyhovuje, přeletuje mezi porosty a s nižší intenzitou ochrany může založit silnou populaci, která se bude líhnout ve skladech nebo na prodejnách. Hlavním zdrojem jsou molice ze zelenin, napadené porosty zaorat co nejdříve po sklizni.

Monitoring - dospělci a vajíčka na spodní straně listů, při masovém přeletu jsou dospělci všude v krajině.

Ochrana - v závislosti na početnosti dospělců. U molice je důležité ošetřit co největší plochu spodní části listů, nekvalitní ošetření (např. nevhodné trysky s velkými kapkami) rozhoduje o odlišnostech v napadení sousedících porostů různých pěstitelů.

Dřepčící rodu *Phyllotreta*

- škodlivost v závislosti na oblasti, někde jsou velmi hojní (desítky brouků/rostlinu), jinde sporadicky, v závislosti na ochraně a přítomnosti lapacích rostlin v krajině v podobě vzešlých výdrolů řepek nebo hořčice v meziplodinách.

Monitoring - dospělci zpravidla na vrchní straně listů, za nepříznivého počasí se mohou ukrývat u kořenového krčku. Přítomnost prozradí požerky na litech.

Ochrana - v závislosti na počtu dospělců. Za vysokých teplot je nižší účinnost přípravků, mechanickou bariérou je zakrytí sítěmi. ponechání výdrolu řepky a výsev hořčice (meziplodiny) na pozemcích, kde se nepěstuje brukvovitá zelenina, odláká část dospělců od porostů zelenin.

Drátovci

- stěhují se postupně k povrchu, začíná podzimní perioda škodlivého výskytu.

Monitoring - půdní výkopky nebo vyrýpnout rostlinu i se zeminou.

Ochrana - citlivé plodiny (brambory, kořenová zelenina...) z pozemků s drátovci sklídit přednostně co nejdříve, čím déle zůstanou na pozemku, tím vyšší bude procento škod.

Zápředníček polní

- létá podzimní generace, občas housenky, při nižší intenzitě ochrany proti jiným škůdcům může dojít k překročení prahu škodlivosti i při nižším počtu dospělců než začátkem léta.

Monitoring - zelené housenky na spodní straně listů, mají tvar brousku (nejširší uprostřed). Při silném výskytu poletují dospělci v porostu. V letošním roce přetrvává z neznámých důvodů podprůměrná účinnost feromonových lapáků (početnost neodpovídá pozorovaným dospělcům v porostech ani poškození rostlin).

Ochrana - provádí se proti nejmladším housenkám.

Bělásek řepový

- tento druh je jedním z mála denních motýlů, kteří jsou letos v přírodě k vidění. Škodlivost na podzim vzrůstá z důvodu nižší intenzity ochrany proti jiným škůdcům, která citlivé housenky bělásky reguluje. Škodí především v hlávkách zelí a kapusty, kdy 1 housenka poškodí 1 hlávkou.

Monitoring - zelenožlutá vajíčka jednotlivě na spodní straně listů, housenky jsou zelené se žlutými tečkami na boku, tělo je pokryté drobnými, hustými chloupky. Místo žíru se pozná podle trusu na listech a v paždí listů.

Ochrana - provádí se proti nejmladším housenkám.

Osenice polní

- odchyty ve feromonových lapácích jsou průměrné až podprůměrné, riziko škodlivosti je nízké, ale přesto může dojít k lokálnímu poškození na části pozemku. Kde pravidelně škodí, je třeba monitorovat výskyt housenek.

Monitoring - odchyt dospělců do feromonových lapáků. Housenky ukryté na spodní části rostlin nebo v půdě.

Ochrana - proti mladým housenkám krátce po vylíhnutí, starší housenky ukryté v půdě, kam se účinná látka nedostane.

Housenky můr

- může škodit více druhů, na sledovaných lokalitách se vyskytují vzácně.

Monitoring - vajíčka na spodní straně listů i dalších částech rostlin, jednotlivě či v početných snůškách. Housenky nejčastěji na listech. Početnost dospělců vybraných druhů lze zjistit ze sítě světelných lapáků ÚKZÚZ.

Ochrana - ošetřuje se proti mladým housenkám krátce po vylíhnutí.

Mšice zelná

- výskyt je nízký, na většině ploch pod prahem pozorovatelnosti.

Monitoring - okřídlení i bezkřídlí jedinci na spodní straně listů nebo ukryté v hlávkách.

Ochrana - většinou regulovány ochranou proti dalším škůdcům, částečně i užitečnými

organismy. Mšice ukryté v hlávkách kontaktní přípravky nezasáhnou.

Třásněnky

- ještě mohou škodit na starších porostech cibule či pórku. Vzešlá cibule s jedním listem pro ně není atraktivní, do ní se nastěhují až později. Na brukvovitou zeleninu přilétají noví jedinci, kteří mohou pronikat do hlávek zelí, kde se v místě sání tvoří nádorky.

Monitoring - tmaví i světlí dospělci a nymfy jsou ukryti mezi nahloučenými listy nebo volně na listech. V místě sání tmavé kupičky trusu. Nymfy mohou být zaměněny za světlé částečky půdy/písku.

Ochrana - na cibuli při začínajícím poškození listů sáním, u zelí zabránit vniknutí do hlávek, kde jsou před účinky přípravků chráněny. Ochrana cílena na další druhy škůdců brukvovité zeleniny většinou reguluje i třásněnku.

Mandelinka bramborová

- sledování ukončeno, škodit může po celé letní období.

Užitečné organismy

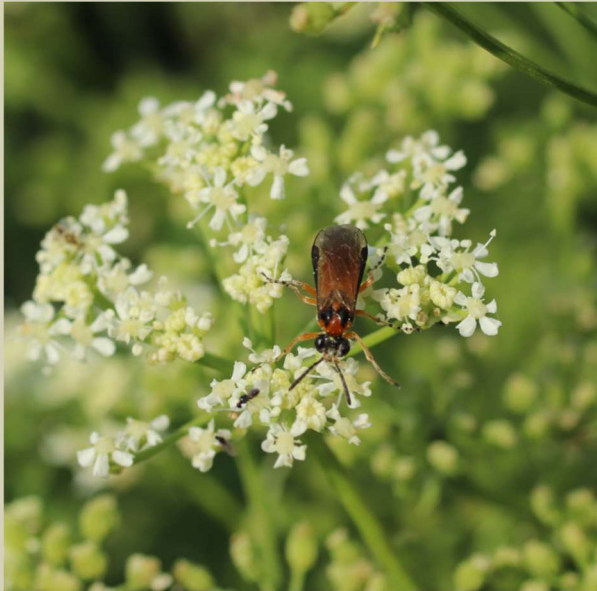
- s úbytkem škůdců je v porostech minimum užitečných organismů. Na lokalitách se mšicemi jsou občas larvy a kukly pestřenek, mšicomaři a jejich hyperparazitoidi. V porostech se západníčkem se objevují lumci rodu *Diadegma*.

Dřepčici se postupě stěhují na mladé porosty řepek a hořčic, přesto na některých lokalitách mohou během několika dní významně poškodit rostliny. Přibývá dospělců dřepčika olejkového, kteří se dokáží prokousat skrz několik listů.

Začínají přilétat mšice broskvoňové + první drobné nymfy, na brukvovité zelenině zpravidla neškodí, ale v jiných plodinách mohou i při nízké početnosti přenášet viry

Na květech lze spatřit pilatku řepkovou, housenice mohou škodit na hořčici, ale zeleninu zpravidla nenapadá

Pestřenka pruhovaná patří mezi nejčastější predátory mšic, přítomnost dospělců v porostu indikuje jejich přítomnost (pokud tam nejsou lákány medovicí molic)

Miny vrtalky na listu mrkve

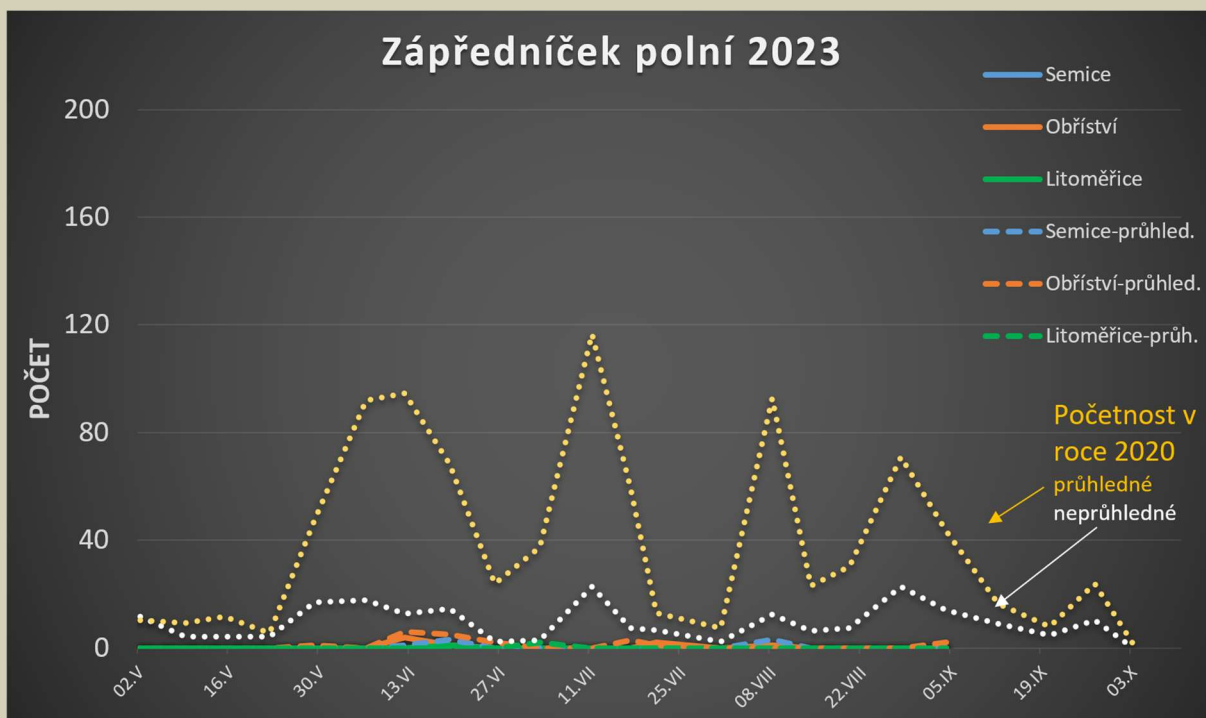
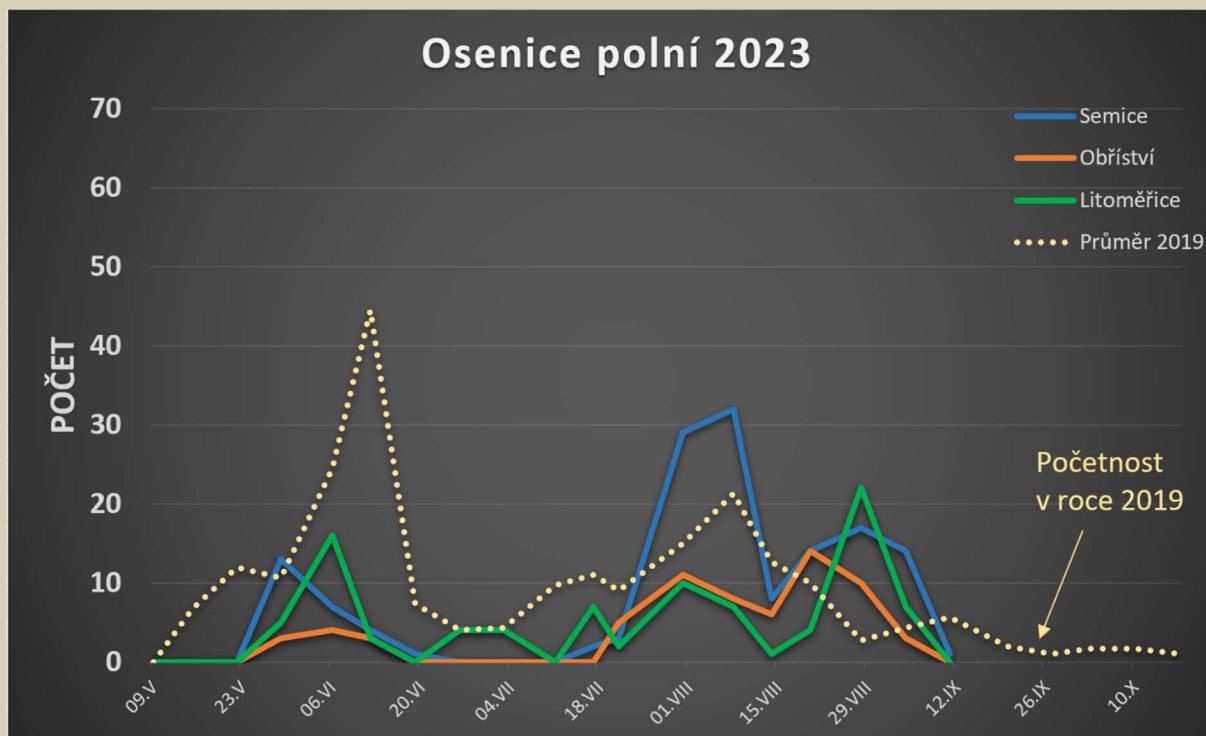
Dosud neurčená chalcidka, teoreticky může parazitovat nymfy molice vlašovičnickové nebo ji do porostu přilákala pouze vůně medovice

Odchyt **osenice polní** a **zápředníčka** do feromonových lapáků v roce 2023

- tečkovaně - průměrný odchyt v předchozích letech (průměr ze všech 3 lokalit)
- zápředníček - čárkovaná čára (průhledný lapák), plná čára (neprůhledný lapák) - rozdíly v odchycích na stejné lokalitě

Osenice - většina motýlů 2. generace dolétala, ale v malém počtu budou naletovat až do října, početnost nízká, riziko škod nízké

Zápředníček - létá poslední generace dospělců, lokálně může škodit, v letošním roce do lapáků z neznámého důvodu téměř nelétají (odchyty neodpovídají výskytu)

Odchyt můry kapustové do feromonových lapáků v roce 2023

- tečkovaně - průměrný odchyt v roce 2021 (průměr ze všech 3 lokalit)
- létá 2. generace, početnost zatím podprůměrná, ale housenky mohou škodit až do října

